

Végel László: *Judit. Drámák.*
Forum Könyvkiadó, 1989.

Ez a könyv nekem ajándék. Meglepetés. Reinkarnáció. Megbocsásson a szerző, de nem a drámák miatt. Hanem mert föltámadt benne és általa az áldott emlékü Sziveri János.

ecenzens: Sziveri János, így az impresszum, de (láss csodát!) a belső borító hátoldalán is

ott a neve. Neki, a kiátkozottnak, a megálázottnak, ne folytassam. Sziveri és a Forum? Persze, ez már egy másik Forum... De nem másik Sziveri (hacsak nem testben) és nem másik Végel. Épp ezért másik Forum ez már? De én többre gyanakszom: hogy mennyire erős volt ez a „banda”. Hogy még a legsérültebb állapotában is föltételül tudta szabni az összetartozás elismerését. És hogy ennek fejében Sziveri még arra is képes volt, hogy a nevét kinyomtassák oda, annak a lapnak a hátoldalára, aminek az elején akkor már évek óta nem jelenhetett meg.

És Sziveri megharcol Végelért. Nem tudom, mi oka volt erre a harcra, hacsak ez a kötöttség nem. Más oka nem nagyon lehetett. Sziveri nyilván tudta, hogy ezek a drámák nem jók. Nem igazán jók. Tudta azt is, miért nem. Hogy ezek egy teoretikus drámái. Hogy épp csak menthetőek. Emberek így nem beszélnek, és ez a nem-beszéd nem a beszéd tagadása. Tudta, hogy túlkonstruált a világuk, hogy a teória van kitöltve szóval. De azt is tudta, íme, hogy a teoretikus drámái háttérben a teoretikus drámája áll. És hogy ez igazi dráma. Ezért fordítja meg a dolgát Sziveri János, és ahelyett, hogy véleményt írna, ezt a szándékot emeli előre: a fölismerhetőt elébe tolja a fölismerhetetlennek. A szándékot, a vázat, a rendszert nevezi meg értéként, és jótékonyan hallgat a materiáról.

EX évkönyv, 1990. Antológia
Forum Könyvkiadó, 1990.

De boldog lehetne itt, a „centrumban” az elmúlt évtized(?) valahány antológiaszerkesztője, ha ilyen könyvet tudhatna a magáénak! De hagyjuk ezt: az „oknyomozás” olyan messzire vinne, hogy sehova...

Mégis: itt az alkalom, hogy lássuk, milyen elképesztő az ereje annak, ha egy szellemiség nem hagyja magát. Például szétszakadni. Mondjuk, politikai (nem, ne mondjuk, jobban járunk...). Ott, a Délvidéken, talán mert „nyomás alatt nő a palma” (nyomás innen is!)...

Hihetetlen energiák feszülnek ebben a VOLT-ban, és nem is éppen azonos irányú vektorok mentén. Majd' szétszakad a könyv, annyi szemlélet, műfaj, technika, modor, viszony „szagattja benne az istrángot”, nehogy valami egyféle akarjon egységnek látszani. De ez sem jó nézőpont.

Tekintsük inkább leporellónak! Lapozgató-könyvnek, afféle olvasmány-nak. Békebeli passzió-játéknak. Passziánsznak. Passz. Így aztán felelőtlenül szerethetjük bármelyiküket. Sziverit, aki végül sem állta meg, hogy beforgassa Adyt („Mert minket szállva nemzetek, / s leszórtak a nemzetnek”); Szőcsöt, aki Babitsot forgat Sziveribe és magába és magát Babitsba és Istent belénk és mindent mindenbe; Balassát, aki egy Merő-Maró (tudubidum) szarkazmusával forgatja ki magát és a dolgát egy estetico-stupidum keretében; Fenyvesi Ottót, aki örölt jókedvében telibeviszonozza a novella iránti vágyakozás(unka)t (az unka, mellesleg, a béka neve a Vuk-ban, ami viszont nem a Draskovics). De itt van Eörsi is a Bibó-Lukács közti vita higgadt elemzésével, Mák a lírai-morális Bibó-szellemidézésével, Thomka a lenyűgöző Sziveri-elemzésével (megjegyzem, rögtön ez után jön a Balassa-bumm!). És Végel, aki ezúttal, végre, a maga nyelvén beszél, a saját szövegét mondja, s pont olyan magasságra lép el a nyelvi földközelből, az esszé és a novella közé,